

Datum

2025-06-19

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

ASN-2025-6090

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Återrapportering kring kraftsamlande insatser; nu
fråga om remiss
STK-2024-1374**

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade (§189) den 26 september 2024 att ge kommunstyrelsen samordningsansvaret för kraftsamlande insatser (STK-2023-137).

Stadskontoret har formulerat ett förslag på arbetsmodell för kraftsamlande insatser (STK-2024-1374) och arbetsmarknads- och socialnämnden har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på förslaget.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är positiv till förslagets ambitioner, i synnerhet vad gäller arbetets långsiktighet samt att förslaget tar höjd för att orsakerna till att unga varken arbetar eller studerar är mångfacetterade.

Vidare är nämnden även positiv till förslagets ansats att det förebyggande och främjande arbetet bör bedrivas tvärsektoriellt, inte minst mot bakgrund av att nämnden bedriver ett omfattande arbete mot målgruppen barn och unga på så väl strategisk som operativ nivå.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att flertalet av nämndens verksamheter och kompetenser kan inrymmas i kraftsamlande insatser, förutsatt att behovet av en specifik insats föreligger.

Arbetsmarknads- och socialnämnden vill dock betona att det är av vikt att det föreslagna indexet kompletteras med ytterligare underlag som mer specifikt mäter barn och ungas upplevelser av sina uppväxtvillkor.

Nämnden menar att en breddad behovsanalys sannolikt kommer att resultera i mer träffsäkra insatser samt möjliggöra för fler nämnder och bolag att ingå i arbetet.

I ljuset av den nya socialtjänstlagen som träder i kraft i juli 2025 vill arbetsmarknads- och socialnämnden betona att det är av vikt att de kraftsamlande insatserna i möjligaste mån är kunskapsbaserade och att valet av insatser arbetar mot de bakomliggande orsakerna till att unga varken arbetar eller studerar.

Av den anledningen menar nämnden att fördelningskriterierna för utbetalning av medel bör kompletteras för att bättre linjera med det nya lagkravet.

Yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden ansvarar för flera verksamheter som berör de teman, mål och indikatorer som stadskontoret lyfter i sitt förslag om kraftsamlande insatser. Nämnden är positiv till den tvärsektoriella och förebyggande inriktningen, särskilt med tanke på kommunfullmäktiges beslut (§190) att överföra ansvaret för det universella preventionsarbetet till arbetsmarknads- och socialnämnden (STK-2024-351).

Nämnden redovisar här sitt svar på stadskontorets fyra remissfrågor och beskriver i första frågan hur den kan bidra på analys-, strategi- och insatsnivå.

Hur kan/bör nämnderna involveras i arbetet? (Strategisk nivå)

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till att representeras i styr- och arbetsgrupp för kraftsamlande insatser.

Under 2025 tar nämnden fram en strategi för att förebygga normbrytande beteende hos barn och unga. Denna strategi kan bli en viktig del i arbetet med kraftsamlande insatser eftersom båda har ett förebyggande fokus.

Nämnden ansvarar också för enkäten *Barn och ungas uppväxtvillkor* (Malmö stads nya namn på CTC-enkäten), som genomförs vartannat år tillsammans med stadskontoret. Enkäten mäter bland annat "ofullständig skolgång" och 17 risk- och skyddsfaktorer som är bakomliggande orsaker till detta. Denna information kan hjälpa till att anpassa insatser efter de lokala behoven och följa upp om arbetet ger resultat. Eftersom enkäten bygger på barns och ungas egna svar, stärker den barnperspektivet i insatserna.

Nämnden delar stadskontorets uppfattning om att civilsamhället, näringslivet och andra lokala aktörer är viktiga i arbetet och vill betona att dessa aktörer, tillsammans med kommunala verksamheter, bör vara med från start, både i behovsanalys, genomförande och uppföljning, särskilt där det redan finns lokala samverkansformer.

Hur kan/bör nämnderna involveras i arbetet? (Insatsnivå)

Av arbetsmarknads- och socialnämndens tidigare yttrande (ASN-2023-19537) kring kommunstyrelsens budgetuppdraget för 2023 (STK-2023-137) följer att nämnden bedriver ett omfattande arbete med att stödja, stärka och skydda Malmöbor i alla åldrar och livssituationer men har ett särskilt ansvar avseende målgruppen barn och unga.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har flertalet pågående processer som sker i samverkan med andra i ett lokalt område, vilka framförs nedan.

En av arbetsmarknads- och socialnämndens högst prioriterade frågor är att barn och familjer, vid behov, tillgodoses rätten till tidigt stöd. I förlängningen är nämndens ambition att skapa en ökad tillit till socialtjänsten och därigenom verka för att fler barn får det stöd de behöver. Mer specifikt arbetar nämnden bland annat med Dialogsocioer och med föräldraskapsstöd i form av bland annat föräldraprogram.

Vidare samarbetar nämnden med väl förankrade lokala aktörer från civilsamhället för att kunna nå grupper av Malmöbor som vanligtvis inte nås av informationen. En del i arbetet innebär också att nämnden upptar en konsultativ roll gentemot andra aktörer som möter barn och unga i förebyggande syfte.

Nämndens arbete med familjecentraler utgör en arena för att nå fler barn, föräldrar och blivande föräldrar i syfte att stärka barns hälsa och ge stöd i föräldraskapet. Familjecentralerna är samlokaliserade verksamheter där mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänsten samarbetar för att erbjuda hälsofrämjande, tidigt förebyggande och stödjande insatser anpassade efter hela familjens livssituation.

Vidare deltar nämnden även i hembesöksprogrammet ”Växa tryggt” som syftar till att arbeta förebyggande mot nyblivna föräldrar och som implementeras av Region Skåne inom barnhälsovården.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har en rad pågående tvärsektoriella arbeten som syftar till att öka tryggheten, minska brottsligheten och öka gymnasiebehörigheten.

Nämnden menar att de samverkansmodeller som nämnden deltar i med fördel kan agera screeningverksamheter för att identifiera barn och unga som löper risk för en ogynnsam utveckling i syfte att erbjuda tidigt stöd. Vidare menar nämnden att samverkansmodellerna kan utgöra en samverkansnod för fler aktörer att arbeta holistiskt med den enskilde, inte minst vad gäller individer med hög skolfrånvaro.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är medveten om att skolan är en av flera livsdomäner i vilka såväl riskfaktorer som skyddsfaktorer finns, och som har bäring på

huruvida barn och unga slutför sin skolgång. Genom samverkansforumet ”Samverkan Barn och Unga” (SBUM) bidrar nämnden, tillsammans med andra nämnder, polisen och Region Skåne, till att identifiera och undanröja organisatoriska mellanrum mellan stadens verksamheter och myndigheter för att mer precist kunna möta upp målgruppens behov.

Inom ramen för arbetet med ”Trygga Barnet” utvecklar nämnden tvärprofessionella insatser för barn med normbrytande beteende. Arbetet bedrivs i samråd med för- och grundskola, hälso- och sjukvården samt relevanta aktörer som kan kopplas in vid behov.

Arbetsmarknads- och socialnämnden deltar även som en part i samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritids (SSPF) vars syfte är att underlätta kontakter mellan olika aktörer för att därigenom tidigare sätta in insatser mot ungdomar i riskzon, alternativt geografiska områden med risk för negativ utveckling.

Genom kommunfullmäktiges beslut (§190) om att överföra ansvaret för det universella preventionsarbetet mot normbrytande beteende bland barn och unga från kommunstyrelsen till arbetsmarknads- och socialnämnden (STK-2024-351), har även kompetensen för de effektiva program som hade sin upprinnelse i arbetet med ”Communities That Care” (CTC) överförts till nämnden.

”Den sociala utvecklingsstrategin” är en främjande insats som har ett brett tillämpningsområde och som syftar till att stärka skyddsfaktorer i barn och ungas olika livsområden.

Under hösten 2024 färdigställdes en skolanpassad version av ”Den Sociala utvecklingsstrategin” som i form av olika aktiviteter kan tillämpas i klassrummet och således stärka anknytningen till skolan och den egna förmågan.

Vidare har arbetsmarknads- och socialnämnden mobiliserat ett uppsökande arbete inom ramen för verksamheten ”Ungdomsfält Malmö”. I nära samarbete med polisen, fritidsgårdar, skolor och civilsamhället syftar det uppsökande arbetet till att motivera ungdomar som befinner sig i riskzon för normbrytande beteende att få stöd samt med att öka tryggheten i ungdomarnas närmiljöer samt på arenor med låg vuxennärvaro.

I de fall barn och unga riskerar att varken studera eller arbeta efter årskurs 9 som ett resultat av att de lever i en hederskontext har nämnden en specialistverksamhet i ”Resursteam heder” som erbjuder stöd till Malmöbor från 13 år och uppåt. Verksamheten kan även bistå med konsultation för yrkesverksamma och kan med

fördel användas som underlag i arbetsgruppens analysarbete. ”Resursteam heder” har ett mobilt arbetssätt och möter målgruppen i trygga miljöer.

Arbetsmarknads- och socialnämnden deltar även i samverkan ”Örat mot marken” vars syfte är att veckovis möjliggöra informationsdelning av mindre problemskapande beteende i lokalområdet. I samverkanforumet ingår även polis, grundskole- och fritidsnämnden.

Genom att arbetsmarknads- och socialnämnden fördelar ekonomiska medel till idéburna organisationer och verksamheter inom det sociala området bidrar nämnden med att främja närdemokrati, en mångfald inom civilsamhället samt stödja de organisationer som bedöms komplettera nämndens verksamheter.

Nämnden bedömer att det relationsbyggande arbetet som i olika former sker genom samverkan med civilsamhället främjar dialogen med Malmöbor, föreningslivet, trossamfund och intresseorganisationer.

I förlängningen menar nämnden att det förtroendeskapande arbetet möjliggör för socialtjänsten att lättare komma i kontakt med invånare som annars har ett lågt förtroende för myndigheter.

Sammantaget vill nämnden betona att stadens riktlinjer som reglerar stöd och samverkan till civilsamhället bör beaktas i arbetet med kraftsamlade insatser.

Inom ramen för nämndens arbetsmarknadsinsatser arbetar nämnden aktivt med att motverka utanförskap. Detta genom att verka för att barn och unga klarar sin skolgång och etablerar sig på arbetsmarknaden.

Nämnden tar på uppdrag av grundskolenämnden fram praoplatser till alla elever i årskurs åtta på kommunala grundskolor.

Genom satsningen ”Ung i Sommar” arbetar nämnden för att så många gymnasieungdomar som möjligt ska få sommarpraktik. Inom ramen för samverkansarenan ”Ung Malmö” arbetar nämnden tillsammans med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, Arbetsförmedlingen, Region Skåne och civilsamhället för att stärka arbetssökande Malmöbors möjlighet till självförsörjning. I arbetet ingår att arbeta uppsökande på arenor där unga befinner sig för att erbjuda stöd.

Förutsatt att arbetet med kraftsamlade insatser inte avgränsas till insatser kopplade direkt till barn och ungas beteenden, vill nämnden lyfta att de arbetsmarknadsinsatser riktade mot vuxna som nämnden tillhandahåller skulle kunna ha en förebyggande

potential; föräldrar som är sysselsatta kan indirekt verka för bättre uppväxtvillkor för barnen.

Nämndens arbete med att matcha dess målgrupper mot lediga arbeten sker i samverkan med andra nämnder, kommunala bolag, Arbetsförmedlingen, näringslivet och civilsamhället. Bland annat arbetar nämnden med att nå fler föräldralediga utrikesfödda kvinnor genom uppsökande verksamhet i samverkan med civilsamhället.

Genom olika verksamheter och insatser har nämnden god insyn i barns och ungas uppväxtvillkor, samt kunskap om lokala förhållanden vilket kan komplettera analysarbetet inom ramen för kraftsamlande insatser.

Finns det någon befintlig styrgrupp som anses lämplig för det här arbetet?

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till att de nämnder som är viktiga för kraftsamlande insatser finns med i styr- och arbetsgruppen, och instämmer med stadskontorets förslag att representanter i styrgruppen bör ha tydligt beslutsmandat både för sin nämnd och tvärssektoriellt.

För att undvika parallella strukturer är det viktigt att styr- och arbetsgruppen har tydliga kopplingar till både den strategiska samverkansplattformen och det lokala operativa arbetet inom lokal utveckling.

Organiseringen bör vara flexibel och kunna prioritera insatser över flera nämnders ansvarsområden, särskilt eftersom behovsanalysen ännu inte är klar och ansvariga nämnder och bolag inte är fastställda. Styrgruppens sammansättning bör kunna justeras årligen utifrån lokala behov och uppföljningar, men en bred representation av nämnder och bolag bör alltid finnas kvar.

Om de nämnder som behövs redan finns i en befintlig styrgrupp kan den användas för kraftsamlande insatser, eller en mindre arbetsgrupp inom den.

Sammantaget menar arbetsmarknads- och socialnämnden att beslut om styrgruppens konstellation förutsätter tydlighet i förhållandena mellan kraftsamlande insatser, lokal utveckling samt uppdraget kring universell prevention konkretiseras samt att de lokala analyserna är färdigställda. Detta gäller både sett i relation till uppdragets strategiska styrning och bemanning av styrgrupp samt förvaltningarnas eventuella bidrag på verksamhets- och aktivitetsnivå.

Vad vore rimliga fördelningskriterier för ekonomiska medel mellan förvaltningar kopplat till föreslagna insatser?

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positivt till att kriterierna för finansiering av insatser tar höjd för att både direkta och indirekta insatser kan inkluderas i kraftsamlande insatser. Vidare instämmer nämnden med att förslaget om att insatserna bör beskrivas i termer av orsaks- och verkningskedjor mellan aktiviteter och önskade effekter.

Arbetsmarknads- och socialnämnden vill att fler kriterier används vid val av förebyggande insatser, särskilt med tanke på den nya socialtjänstlagen från 1 juli 2025 som kräver kunskapsbaserat arbete. Följande kriterier föreslås:

1. Är insatsen utvärderad och har evidens för att påverka beteende positivt?
2. Är insatsen tillgänglig med rätt utbildning och stöd?
3. Finns en manual för att säkra kvalitet och korrekt genomförande?
4. Bygger insatsen på en tydlig teori om beteendeförändring och har en logisk modell för hur effekten uppnås?
5. Påverkar insatsen de risk- och skyddsfaktorer som är prioriterade i området?

Ovanstående kriterier går även i stor grad att applicera på insatser av kontextuell karaktär, till exempel förändringar i den fysiska omgivningen för att skapa trygga miljöer.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att främjande insatser, som till skillnad från förebyggande insatser inte baseras på en riskbedömning utan handlar om att stärka det positiva, prosociala och hälsofrämjande, behöver bedömas något annorlunda. Det finns inga sammanhang som per automatik leder till en prosocial utveckling. Det är de normer och värderingar som får råda som blir de som får växa, och som barn och unga övertar. Dessa kan vara antingen pro- eller antisociala. Vid bedömning om medel ska beviljas en främjande insats anser arbetsmarknads- och socialnämnden att det behöver finnas en tydlig plan för hur den ska bidra till en prosocial socialiseringsprocess, det vill säga vilka normer och värderingar som ska gälla och hur dessa ska införlivas.

Arbetsmarknads- och socialnämnden vill sammantaget poängtera att det inte är mängden insatser som är avgörande för att uppnå önskat resultat. Ur ett preventionsvetenskapligt perspektiv är det kvalitén på insatserna snarare än mängden insatser som är avgörande för att få till en varaktig förändring, samt att de kvalitativa insatserna behöver nå en stor del av målgruppen för att få en positiv smittoeffekt.

Förvaltningen anser att finansiering även ska kunna omfatta kostnad för att ta nya effektiva program till Malmö, samt till utvärderingar.

Förvaltningen avstyrker stadskontorets förslag på att insatser måste kosta minst en miljon kronor för att få medel, eftersom många bra insatser kan kosta mindre än så.

Finns det insatser om redan är i gång som behöver förstärkas inom ramen för kraftsamlande insatser?

Arbetsmarknads- och socialnämnden vill på denna fråga lyfta ett par generella aspekter.

Den första är att det svårt att i detta skede svara på vilka insatser som behöver förstärkas. För detta krävs en djupare analys om behoven i respektive område. Först när det är tydligt vilka som är de bakomliggande orsakerna till problemet i fråga går det att säga vilka insatser, eventuellt av dem som förvaltningen nämner under första frågan, som behöver förstärkas var.

Den andra aspekten att lyfta är de etiska principer som framhålls i Malmö stads trygghets- och säkerhetspolicy antagen av kommunfullmäktige den 24 maj 2017.

I denna står att Malmö stad vid val av insatser ska undvika stigmatisering av grupper och platser samt att insatsen inte ska göra skada eller förvärpa situationen. För att undvika det senare vill arbetsmarknads- och socialnämnden lyfta att de kraftsamlande insatserna i så stor utsträckning som möjligt ska ha en vetenskaplig grund och vara utvärderade. Inom preventionsvetenskapen finns idag kunskap om vilka typer av insatser som är ineffektiva och kontraproduktiva och ur ett etiskt perspektiv bör detta beaktas.

Ordförande

Sedat Arif

Förvaltningsdirektör

Britt-Marie Pettersson

Farishta Sulaiman (M), Ingrid Gunnarsson (M) och Anna Maria Christina Adell (M) reserverar sig muntligt mot beslutet, till förmån för tilläggsyrkanden.

Jacqueline Maly (SD) och Anna Shamina (SD) reserverar sig skriftligt mot beslutet, till förmån för tilläggsyrkanden.